

Michał Dubiel¹

Niecelowość wszczęcia postępowania egzekucyjnego wobec zgonu dłużnika – ewolucja zagadnienia w świetle zmian orzecznictwa

Streszczenie

Niniejsze opracowanie stanowi analizę problemu niecelowości wszczęcia postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi, który nie posiada zdolności sądowej na skutek zgonu. Rozważania oparto na orzeczeniach Sądu Najwyższego, Sądów powszechnych i stanowiskach prezentowanych w doktrynie. Zawiera ono nadto komparatywne zestawienie rozwiązań przeszłych i teraźniejszych oraz ich ocenę, ze szczególnym naciskiem na zmiany, jakie zaszły w toku ewolucji zagadnienia.

Słowa kluczowe

Egzekucja sądowa, postępowanie egzekucyjne, niecelowość, zgon dłużnika, Sąd Najwyższy.

Postępowanie egzekucyjne jest ostatnim stadium dochodzenia roszczeń na drodze sądowej. Jego rolą jest zapewnienie wierzycielowi zaspokojenia należnych mu świadczeń, nawet wobec sprzeciwu dłużnika wobec zapadłego rozstrzygnięcia. Zgodnie z art. 796 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego², postępowanie egzekucyjne jest postępowaniem wnioskowym, które inicjuje właśnie wierzyciel. Wniosek powinien licować z wymaganiami pisma procesowego³, a także zawierać wskazanie świadczenia, które ma zostać wyegzekwowane⁴. Do wniosku należy załączyć tytuł wykonawczy, który jest podstawą postępowania egzekucyjnego⁵. Z definicji, tytułem wykonawczym jest

¹ Dr Michał Dubiel, adiunkt Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

² Dz. U. z 2020 r., poz. 1575 – zwana dalej k.p.c.

³ Art. 126 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

⁴ Art. 797 § 1 k.p.c.

⁵ Art. 776 k.p.c.

tytuł egzekucyjny, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Tytułem egzekucyjnym są orzeczenia sądu i inne akty, które nadają się do wykonania w drodze egzekucji sądowej⁶, natomiast klauzula wykonalności jest postanowieniem właściwego sądu⁷, stwierdzającym, iż można dany tytuł egzekucyjny skierować na drogę egzekucji sądowej⁸.

Organ egzekucyjny prowadzi postępowanie celem wyegzekwowania od dłużnika określonego świadczenia na rzecz wierzyciela. Oczywiście nie wszystkie wnioski skierowane do egzekucji mogą otrzymać dalszy bieg – czy to w wyniku braków formalnych, czy też okoliczności faktycznych. Niecelowość postępowania wynika z drugiego rodzaju przesłanek i stanowi przeszkodę wszczęcia egzekucji.

Na wstępie należy wskazać, że regulacja ta wyrosła na gruncie zasad ogólnych k.p.c., w szczególności artykułu 98, który w paragrafie pierwszym stanowił, iż strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). W postępowaniu egzekucyjnym przepis ten znajduje *lex specialis*, w postaci art. 770 § 1 k.p.c., w myśl którego dłużnik zwraca wierzycielowi koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji. Była to jednak regulacja niepełna. Wskazywała, że zwrotowi na rzecz wierzyciela podlegają jedynie koszty celowe, a więc zasadne z punktu widzenia samego postępowania, co zresztą znajdowało oparcie w orzecznictwie⁹. Zapobiegały one takim sytuacjom, w których dłużnik nie byłby obowiązany zwracać kosztów wierzycielowi, ale jednocześnie byłby obciążony opłatą egzekucyjną. Sąd Najwyższy nazwał tę relację zachodzącą między wskazanymi regulacjami kosztowymi mianem „spójności podstawy obciążenia wierzyciela opłatą i granicy obowiązku ponoszenia przez dłużnika kosztów egzekucji”¹⁰. Brak było jednak uregulowania w tychże sytuacjach opłaty należnej samemu organowi egzekucyjnemu. Naprzeciwko tej luce wyszedł ustawodawca wprowadzając do ówczesnie obowiązującej ustawy z dnia 29

⁶ Listę tytułów egzekucyjnych zawiera art. 777 § 1 k.p.c.

⁷ Art. 781 k.p.c.

⁸ Art. 783 k.p.c.

⁹ Patrz: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1986 r., sygn. III CZP 40/86, OSNC 1987, nr 5–6, poz. 71; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1995 r., sygn. III CZP 20/95, OSNC 1995, nr 5, poz. 83.

¹⁰ M. Uliasz, (w:) M. Świeczkowska-Wójcikowska (red.), J. Świeczkowski (red.), Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych, (w:) Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz, WKP 2020, LEX/el. 2022; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2013 r., sygn. III CZP 1/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 136.

sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji¹¹ artykuł 49 ust. 4, co uczynił nowelizacją z dnia 24 maja 2007 r. Stanowił on, iż w przypadku niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego, opłaty o których mowa w ust. 1 i 2 u.o.k.s.e., uiszcza wierzyciel. Ten przepis z kolei był protoplastą obecnie obowiązującego art. 30 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych¹², zgodnie z którym w razie oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego lub wskazania we wniosku o wszczęcie egzekucji osoby niebędącej dłużnikiem komornik wydaje postanowienie o pobraniu od wierzyciela opłaty stosunkowej w wysokości 10% egzekwowanego świadczenia. Mówi się wręcz, że obecnie obowiązujący art. 30 u.k.k. stanowi niejako „lustrzane odbicie” zasady wynikającej z art. 770 § 1 k.p.c. – zawarta w niej jest sankcja dla wierzyciela za sprzeniewierzenie się nakazowi celowego prowadzenia egzekucji¹³.

Zagadnienie to jest niezmiernie ważne zarówno z prawnego, jak i praktycznego punktu widzenia, gdyż opłaty komornicze są daniną publiczną¹⁴, a koszty postępowania egzekucyjnego ustala postanowieniem komornik wraz z ukończeniem postępowania egzekucyjnego¹⁵. W materii tej wypowiedział się także Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie stwierdzając, iż komornik ma obowiązek prawidłowo pobierać opłaty egzekucyjne stanowiące nieopodatkowane należności budżetu Państwa i przeciwdziałać w tym zakresie wszelkim próbom obchodzenia przepisów ustawy¹⁶.

Samo pojęcie niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego stało się w krótkim czasie zagadnieniem kontrowersyjnym. Podstawowym problemem, na jaki wskazywała zarówno doktryna, jak i orzecznictwo, był brak ustawowej definicji „niecelowości”. Spotkało się to z krytyką tej pierwszej, gdzie M. Biezuński i P. Biezuński stwierdzili wręcz, że niezdefiniowanie przez prawodawcę tak kluczowego pojęcia powoduje, że

¹¹ Dz. U. z 2018 r., poz. 1309 – zwana dalej u.o.k.s.e.

¹² Dz. U. z 2019 r., poz. 2363 – zwana dalej u.k.k.

¹³ M. Klonoński, (w:) R. Reimer (red.) Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz, komentarz do art. 30, C.H. Beck 2021, Legalis/el. 2022.

¹⁴ Tak też K. Flaga-Gieruszyńska, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, komentarz do art. 30, C.H. Beck 2020, Legalis/el. 2022; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 kwietnia 2012 r., sygn. SK 4/10, Legalis nr 464789; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 lutego 2013 r., sygn. SK 12/11, Legalis nr 591408; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2017 r., sygn. P 63/14, Legalis nr 1612325.

¹⁵ Art. 770 § 2 k.p.c.

¹⁶ Postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie z dnia 30 lipca 2019 r., sygn. I Co 822/19, niepubl.

„przepis jest niejasny i niezgodny z zasadami przyzwoitej legislacji¹⁷. Z czasem jednak udało się wykształcić pewne elementy, które wskazane są jako stałe przy niecelowości wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Zaznacza się, że postępowanie egzekucyjne jest niecelowo wszczęte, gdy już w chwili złożenia wniosku egzekucyjnego czynności podejmowane przez komornika nie mogły doprowadzić do zrealizowania obowiązku objętego tytułem wykonawczym, zaś wierzyciel jeszcze przed złożeniem wniosku egzekucyjnego mógł się o tym dowiedzieć i nie składać wniosku egzekucyjnego¹⁸. Nadto, *consensus* stanowi, iż istnieje katalog sytuacji, w których takie wszczęcie należy uznać za niecelowe. Należą do nich sytuacje, gdzie:

- dłużnik nie dał powodu do wszczęcia przeciwko niemu egzekucji ze względu na dobrowolną realizację obowiązku świadczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym¹⁹,
- dłużnik, przeciwko któremu została wszczęta egzekucja alimentów, mimo dobrowolnego zaspokojenia alimentów w terminie i w wysokości określonej w tytule wykonawczym, może skutecznie – stosownie do okoliczności – w drodze skargi kwestionować czynności komornika w zakresie obciążenia go kosztami egzekucyjnymi²⁰,
- nie było podstaw do złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji, gdyż wierzyciel wykorzystał tytuł wykonawczy już „skonsumowany”, pozbawiony wykonalności albo wszczął egzekucję z majątku dłużnika chociaż posiadał zastaw zabezpieczający pełne zaspokojenie roszczenia, chyba że egzekucja skierowana była do przedmiotu zastawu²¹.

Można zatem przyjąć ogólną zasadę, zaprezentowaną przez Sąd Najwyższy²², iż ocena niecelowości wszczęcia postępowania egzekucyjnego w każdym przypadku jest dokonywana według stanu istniejącego

¹⁷ M. Biežuński, P. Biežuński, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz, wyd. II, LEX 2010, LEX/el. 2022.

¹⁸ Z. Merchel, Koszty komorniczego postępowania egzekucyjnego po zmianie dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw, Przegląd Prawa Egzekucyjnego 2007, nr 6–8, s. 67; pogląd ten przytaczają także liczni inni m.: M. Biežuński, P. Biežuński, Ustawa..., LEX/el. 2022; A. Durda, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz, komentarz do art. 49, C.H. Beck 2016, Legalis/el. 2022.

¹⁹ J. Świeczkowski (red.), Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz, komentarz do art. 49, LEX 2012, LEX/el. 2022; także inni.

²⁰ *Ibidem*; *op. cit.* III CZP 40/86; także inni.

²¹ *Op. cit.* M. Uliasz, (w:) M. Świeczkowska-Wójcikowska (red.), J. Świeczkowski (red.), Komentarz..., LEX/el. 2022; *op. cit.* III CZP 20/95; także inni.

²² Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2013 r., sygn. III CZP 109/12, OSNC 2013, nr 10, poz. 115.

w chwili jego zainicjowania. Stwierdzenie to jest poprawne i nie podlega wątpliwości. Zauważyć należy bowiem, iż wszystkie przytoczone wyżej przykłady łączy temporalność. Dłużnik musi dać powód do skierowania tytułu wykonawczego do egzekucji. W innym wypadku postępowanie egzekucyjne stałoby się narzędziem represji i szykany, a jego celem jest ni mniej, ni więcej, jak umożliwienie uzyskania wierzycielowi tego, co mu się prawnie należy. Temporalność ta ma jednak zarówno swój początek, jak i koniec, za który niewątpliwie należy uznać utratę podmiotowości prawnej, jaką jest śmierć dłużnika.

Fakt, że postępowania egzekucyjnego nie można prowadzić przeciwko osobie zmarłej jest oczywisty, jednak wnioski o wszczęcie takiego postępowania zdarzają się nie tylko regularnie, ale wręcz często – jak wynika z doświadczenia Autora. Taki stan rzeczy jest w przeważającej większości spowodowany niewiedzą wierzyciela o zgonie dłużnika. Wobec wprowadzenia do u.o.k.s.e. artykułu 49 ust. 4 oraz utrwalenia w doktrynie przytoczonych poglądów, stało się jednak konieczne przesądzenie, czy postępowanie egzekucyjne wszczęte przeciwko osobie zmarłej jest postępowaniem wszczętym niecelowo.

Stosowną uchwałę w tej materii podjął Sąd Najwyższy²³, gdzie zaprezentował stanowisko negatywne. Na poparcie swej tezy przedstawił trzy zasadnicze argumenty. Po pierwsze wskazał, iż zgodnie z ówczesnie obowiązującym art. 49 ust. 4 u.o.k.s.e., wierzyciel był jedynie zobowiązany do pokrycia opłat, o których była mowa w ust. 1 i 2 tego przepisu, a więc w przypadku umorzenia postępowania, bądź na wniosek wierzyciela albo w związku z jego bezczynnością. Po drugie stwierdził, że zgodnie z art. 43 u.o.k.s.e. komornik pobiera opłaty egzekucyjne za prowadzenie „egzekucji”, nie zaś za prowadzenie „postępowania egzekucyjnego”, a po złożeniu wniosku egzekucyjnego może nie dojść do „egzekucji”, rozumianej jako zastosowanie przez organy egzekucyjne przewidzianych prawem środków przymusu w celu uzyskania od dłużnika należnego wierzycielowi świadczenia. Po trzecie wywiódł, że „skoro ustawodawca wprowadził pojęcie »celowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego«, to jego znaczenie może być ustalane i rozważane tylko w takich sytuacjach, w których postępowanie egzekucyjne jest dopuszczalne. W języku polskim »niecelowy« to taki, który nie prowadzi do celu, nie jest przydatny, nie daje efektów, daremny, zbędny. Tylko takie postępowanie egzekucyjne, które po wstępnym badaniu wniosku okaże się dopuszczalne ze względu na przesłanki podmiotowe i przedmiotowe mo-

²³ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2010 r., sygn. III CZP 93/10, OSNC 2011, nr 7–8, poz. 80.

że być wszczęte i prowadzone celowo lub niecelowo. Jeśli prowadzenie postępowania w konkretnych okolicznościach nie jest dopuszczalne i zachodzą podstawy do jego umorzenia, to nie ma podstaw do rozważań nad celowością prowadzenia tego postępowania”.

Była to uchwała przełomowa względem omawianego zagadnienia i zdominowała znaczną większość orzecznictwa i poglądów doktryny na ponad dziesięć lat od jej ogłoszenia. Zgodził się z nią m.in. A. Marciniak²⁴, który argumentował, że w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego z innych przyczyn niż na podstawie art. 823 i 825 pkt 1 k.p.c. (bezczyność i na wniosek wierzyciela odpowiednio) komornikowi nie przysługują żadne opłaty od tej części świadczenia, która nie została wyegzekwowana (tak art. 49 ust. 5). W tym kontekście należy zaaprobować uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2010 r., sygn. III CZP 93/10, (...), według której przepis art. 49 ust. 4 w zw. z ust. 2 w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 24 maja 2007 r.²⁵ nie stanowi podstawy pobrania przez komornika opłaty egzekucyjnej od wierzyciela w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego z uwagi na brak zdolności sądowej dłużnika (art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c.), który to brak istniał już w chwili złożenia wniosku egzekucyjnego.

Po uchyleniu u.o.k.s.e. w całości i zastąpieniu jej, w zakresie kosztów, u.k.k. poglądy na istotę i zastosowanie artykułu 30 tej ostatniej ustawy pozostały w zasadzie niezmienione – zwłaszcza jeżeli chodzi o orzecznictwo. Pod rządami nowej ustawy nadal znaczna część orzeczeń opierała się na przytoczonej powyżej uchwale Sądu Najwyższego. Dobrze zostało to uwiarygodnione w linii orzeczniczej przedstawionej przez T. Partyka²⁶, który przytacza następujące orzeczenia na ugruntowanie tego poglądu:

- postanowienie Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 21 stycznia 2020 r., sygn. II Co 4543/19²⁷: „Wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego (...) został złożony dnia 16 lipca 2019 r., natomiast dłużnik (...) zmarł 26 września 2017 r. Prowadzenie postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi należało w konsekwencji ocenić jako niedopuszczalne. W przypadku stwierdzenia niedopuszczalności prowadzenia postępowania egzekucyjnego zbędne stało się natomiast rozważanie celowości jego pro-

²⁴ A. Marciniak, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji*. Komentarz, wyd. VI, LexisNexis 2014, LEX/el. 2022.

²⁵ Patrz przypis 10.

²⁶ T. Partyk, *Śmierć dłużnika jako przyczyna umorzenia postępowania egzekucyjnego a obciążenie wierzyciela opłatą egzekucyjną*, LEX/el. 2021.

²⁷ LEX nr 3153602.

- wadzenia. Nie istniały nadto podstawy do zastosowania przepisu art. 30 ustawy o kosztach komorniczych i obciążenia wierzyciela opłatą stosunkową na poziomie 10% wysokości egzekwowanego świadczenia”,
- postanowienie Sądu Rejonowego w Sierpcu z dnia 23 września 2019 r., sygn. I Co 508/19²⁸: „Zgodnie z treścią art. 30 ustawy o kosztach komorniczych, w razie oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego lub wskazania we wniosku o wszczęcie egzekucji osoby niebędącej dłużnikiem komornik wydaje postanowienie o pobraniu od wierzyciela opłaty stosunkowej w wysokości 10% egzekwowanego świadczenia. (...) W przepisach brak definicji pojęcia »niecelowości«, dlatego można uznać, że byłoby to wtedy, gdy wierzyciel miałby świadomość lub możliwość dowiedzenia się, że egzekucja nie przyniesie żądanego skutku. Oceniamy bowiem celowość »wszczęcia« w momencie złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji. Zważyć w tym miejscu należy, iż wierzyciel po uzyskaniu tytułu wykonawczego nie ma możliwości ustalenia czy dłużnik w dacie złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji żyje czy nie (...) w przypadku śmierci dłużnika, która nastąpiła przed wniesieniem wniosku egzekucyjnego, mamy do czynienia z egzekucją niedopuszczalną (a nie niecelową), stąd też przepis art. 30 ustawy o kosztach komorniczych nie może mieć zastosowania w przedmiotowej sprawie”,
 - postanowienie Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 21 czerwca 2019 r., sygn. II Cz 421/19²⁹: „W ocenie Sądu Okręgowego, aktualna jest jednak argumentacja zawarta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2010 r., sygn. III CZP 93/10, wydana w czasie, gdy obowiązywał jeszcze przepis art. 49 ust. 4 ustawy o komornikach sądowych. Należy bowiem podkreślić, że oba te przepisy posługują się określeniem »niecelowego wszczęcia egzekucji« tak więc trudno jest zakładać, by interpretacja tego zwrotu mogła być różna (oczywiście mając na względzie to, że art. 30 ustawy o kosztach komorniczych jest bardziej restrykcyjny, gdyż stanowi on o »oczywiście niecelowym wszczęciu egzekucji«). (...) Mając na uwadze te rozważania Sądu Najwyższego, trzeba się zgodzić ze skarżącym, iż w przypadku śmierci dłużnika, która nastąpiła przed wniesieniem wniosku egzekucyjnego, mamy do czynienia z egzekucją niedopuszczalną (a nie niecelową), stąd też przepis art. 30 ustawy o kosztach komorniczych nie może mieć zastosowania w przedmiotowej sprawie”.

²⁸ LEX nr 2736438.

²⁹ LEX nr 2686828.

Na poparcie linii opowiadającej się natomiast za uznaniem wszczęcia postępowania egzekucyjnego po zgonie dłużnika, jako niecelowego przytacza pojedynczą uchwałę Sądu Najwyższego, mianowicie zapadłą dnia 27 stycznia 2022 r., sygn. III CZP 36/22³⁰. Na istnienie dwóch ścierających się na tym polu poglądów wskazał także K. Płowik³¹, który jednak (w sposób niebezpośredni) skłania się do poglądów utrwalonych.

Interpretacja ta znalazła jednak swoich przeciwników już pośród doktryny sobie terażniejszej, jak choćby J. Świeczkowskiego, który wskazywał, że opłata, o której mowa w art. 49 ust. 4 u.o.k.s.e. obciąża wierzyciela w każdym przypadku, gdy dochodzi do umorzenia przez komornika postępowania egzekucyjnego, którego wszczęcie okazało się niecelowe. Dlatego też za nieuzasadniony należy uznać pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z dnia 17 grudnia 2010 r., sygn. III CZP 93/10, zgodnie z którym przepis art. 49 ust. 4 w zw. z ust. 2 u.o.k.s.e. w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 24 maja 2007 r.³² nie stanowi podstawy pobrania przez komornika opłaty egzekucyjnej od wierzyciela w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego ze względu na brak zdolności sądowej dłużnika (art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c.), który istniał już w chwili złożenia wniosku egzekucyjnego, a taka sytuacja ma miejsce wtedy, gdy dłużnik zmarł przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego³³.

W tym miejscu należy zaznaczyć, iż zaledwie jeden z argumentów powołanych w uchwale III CZP 93/10 zasługuje na uwzględnienie w ówczesnym stanie prawnym, a obecnie uchwała ta straciła na aktualności w całości. Mianowicie za zasadny należałoby uznać pogląd, zgodnie z którym nie ma podstawy do obciążenia wierzyciela opłatą w oparciu o art. 49 ust. 4 u.o.k.s.e. przy braku zdolności sądowej dłużnika, gdyż stanowi on wprost, że obciążenie to jest możliwe jedynie w przypadku umorzenia na wniosek albo beczynność wierzyciela. Obecna regulacja, w formie art. 30 u.k.k., stanowi jednak samoistny byt prawny, niezależny od przyczyny umorzenia, którego jedyną przesłanką zastosowania jest „oczywista niecelowość” wszczęcia postępowania. Działanie ustawodawcy w tym zakresie należy uznać zresztą za wszech miar celowe, który *expressis verbis* wyłączył art. 29 ust. 1–3 u.k.k.³⁴ przy stosowaniu oma-

³⁰ Uchwała Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 27 stycznia 2022 r., sygn. III CZP 36/22, Legalis nr 2669417.

³¹ K. Płowik, Opłaty egzekucyjne obciążające wierzyciela w toku postępowania egzekucyjnego ze świadczenia pieniężnego, Monitor Prawniczy 2022, nr 7, C. H Beck 2022.

³² Patrz przypis 10.

³³ J. Świeczkowski (red.), Ustawa..., *op. cit.*, LEX/el. 2022.

³⁴ Stanowiący obecnie obowiązujący odpowiednik art. 49 ust. 2 u.o.k.s.e.

wianego przepisu. Z taką interpretacją zgadza się M. Uliasz³⁵ oraz I. Kunicki³⁶. Zadaniem omawianej regulacji jest bowiem sankcjonowanie wszelkich sytuacji, w których wierzyciel nie czyni stosownych ustaleń przed skierowaniem tytułu wykonawczego do egzekucji. Wynika to choćby z samego celu unormowania u.k.k., który został wyrażony w projekcie tejże ustawy³⁷: „Kolejna modyfikacja jest proponowana w art. 29 projektu (późniejszy art. 30 u.k.k. – przyp. Autora), który przewiduje, że w razie niecelowego wszczęcia postępowania lub wskazania we wniosku osoby niebędącej dłużnikiem, komornik będzie mógł nierzetelnego wierzyciela obciążyć opłatą w wysokości 10% egzekwowanego świadczenia. *Ratio legis* wprowadzanego rozwiązania stanowi założenie, że to właśnie wierzyciel posiada najpełniejszą wiedzę o tym, czy zachodzi potrzeba wszczęcia postępowania egzekucyjnego, i o tym, kto jest jego dłużnikiem”. Pogląd ten nie jest zresztą ani nowy, ani też odosobniony i prezentowany był jeszcze w poprzednim stanie prawnym. Tak też A. Durda wskazywała, iż w interesie wierzyciela jako strony inicjującej postępowanie egzekucyjne, leży sprawne i skuteczne przeprowadzenie egzekucji, przez co powinien on dopełnić wszelkich starań, aby złożony wniosek nie prowadził do niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego³⁸, a W. Kryzińska stwierdzała, że wobec braku dostatecznego rozeznania co do możliwości przeprowadzenia skutecznej egzekucji, wierzyciel winien liczyć się z ryzykiem obciążenia go przez komornika kosztami za czynności, których podjęcie było niecelowe³⁹.

³⁵ M. Uliasz, (w:) M. Świeczkowska-Wójcikowska (red.), J. Świeczkowski (red.), *Komentarz...*, *op. cit.*, LEX/el. 2022: „Pobranie opłaty od wierzyciela na podstawie art. 30 u.k.k. może nastąpić także w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego i to bez względu na przyczynę umorzenia. Gdyby przyjęto odmienne założenie, to nie byłoby potrzebne wyraźne wyłączenie jednoczesnego stosowania przepisów art. 30 oraz 29 ust. 1–4 u.k.k.”

³⁶ I. Kunicki, *Ustawa o kosztach komorniczych*. Komentarz, C.H. Beck 2018, Legalis/el. 2022: „Wyłączenie zastosowania przepisów art. 29 ust. 1–3 u.k.k. Ustawodawca postanowił *expressis verbis* o niestosowaniu, w sytuacji opisanej w art. 30 u.k.k., przepisów art. 29 ust. 1–3 u.k.k., wynika to jednak także z istoty unormowań art. 29 i 30 u.k.k. Gdyby zatem zdanie ostatnie komentowanego artykułu nie istniało, art. 30 u.k.k. także byłby przepisem szczególnym wobec przepisów art. 29 u.k.k.”

³⁷ Druk nr 1581 – Rządowy projekt ustawy o kosztach komorniczych z dnia 24 maja 2017 r., <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1581>, dostęp na dzień 10 listopada 2022 r.

³⁸ A. Durda, *Ustawa...*, *op. cit.*, Legalis/el. 2022.

³⁹ W. Kryzińska, *Oplaty egzekucyjne w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych w świetle nowelizacji z dnia 12 lutego 2010 r.*, *Przegląd Prawa Egzekucyjnego* 2010, nr 7, s. 53.

Wymaga również podkreślenia, że argument ten zdezaktualizował się obecnie w całości za sprawą art. 52 ust. 2 u.k.k. Przepis ten stanowi, iż do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Normę zawartą w jej artykule 30 stosuje się natomiast od dnia wejścia w życie u.k.k. Pozbawienie art. 49 ust. 4 u.o.k.s.e. zastosowania nawet za pomocą zasady *lex retro non agit*⁴⁰, sprowadziło go zatem do roli czysto historycznej.

Drugi z argumentów przedstawionych przez Sąd Najwyższy w uchwale III CZP 93/10 sprowadzał się do kwestii, kiedy powstawał po stronie wierzyciela obowiązek uiszczenia opłaty za niecelowe wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Precyzyjne określenie tego momentu nastąpiła redakcja art. 49 ust. 4 u.o.k.s.e., która wskazywała na chwilę „wszczęcia postępowania egzekucyjnego”. Stało to w sprzeczności z art. 43 przywołanej ustawy, który z kolei mówił, iż komornik pobiera opłaty egzekucyjne za prowadzenie „egzekucji”. Pojęcia te nie są tożsame, a używanie ich zamiennie jest błędem – który zdarza się dość często, co należy podkreślić. Wszczęcie postępowania egzekucyjnego następuje poprzez czynność faktyczną złożenia, przez osobę uprawnioną, wniosku o wszczęcie egzekucji. Następnie organ egzekucyjny dokonuje badania wniosku pod kątem formalnym oraz przesłanek, które powodują niedopuszczalność wszczęcia egzekucji. Wszczęciem egzekucji jest skierowanie zawiadomienia o tym fakcie do dłużnika, wraz z kopią tytułu wykonawczego. Powyższą materię regulują odpowiednio art. 796 oraz 805 k.p.c., a więc rozróżnienie jest przez ustawodawcę zamierzone i celowe. Sąd Najwyższy w wymienionej wyżej uchwale wskazał, że zgodnie z art. 43 u.o.k.s.e. komornik pobiera opłaty egzekucyjne za prowadzenie „egzekucji”, nie zaś za prowadzenie „postępowania egzekucyjnego”, a po złożeniu wniosku egzekucyjnego może nie dojść do „egzekucji”, rozumianej jako zastosowanie przez organy egzekucyjne przewidzianych prawem środków przymusu w celu uzyskania od dłużnika należnego wierzycielowi świadczenia. Podkreślił także, iż regulacja art. 49 ust. 4 u.o.k.s.e. ma charakter wyjątku, co można wywieść z brzmienia całej normy art. 49 w związku z art. 43 u.o.k.s.e., zatem powinna być interpretowana w sposób ścisły⁴¹. Z powyższym poglądem nie należy się zgodzić, a raczej interpretować art. 49 ust. 4 u.o.k.s.e., jako *lex specialis* względem art. 43. Pogląd taki zdaje się podzielać J. Świeczkowski, który wskazuje, iż Sąd Najwyższy nie dostrzega, że użycie w treści art. 43 i 49 ust. 4 u.o.k.s.e. różnych terminów – „egzekucja” i „postępowanie egzeku-

⁴⁰ Art. 3 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r., poz. 1145).

⁴¹ III CZP 93/10, *op. cit.*

cyjne” wskazuje na to, że prawodawca w art. 49 ust. 4 wprowadził wyjątek od zasady określonej w art. 43 u.o.k.s.e.⁴² Obecnie jednak wszelkie dywagacje na powyższy temat straciły na znaczeniu z racji redakcji art. 18 ust. 1 pkt 1) u.k.k., który stanowi odpowiednik art. 43 u.o.k.s.e. w obecnym stanie prawnym. Zgodnie z tym pierwszym *in principio*, opłaty komornicze obejmują opłaty egzekucyjne za przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego⁴³. Argumentacja ta stanowiła także część podstaw aktualnej uchwały Sądu Najwyższego, tj. III CZP 36/22⁴⁴. Sąd Najwyższy podnosi przy tym, iż rozwiązanie takie można znaleźć także w innych postępowaniach cywilnych, jak choćby w postępowaniu rozpoznawczym⁴⁵. Zgodnie bowiem z art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych⁴⁶, sąd zwraca opłatę od pozwu jedynie wtedy, gdy do odrzucenia pozwu doszło przed wysłaniem odpisu pisma innym stronom. Jeśli zatem do odrzucenia pozwu doszło po podjęciu określonych czynności przez sąd, niezależnie od braku wiedzy powoda co do zgonu pozwanego, powód poniesie finansowy ciężar wszczęcia postępowania rozpoznawczego. Regulacja zawarta w obowiązującej u.k.k. licuje zatem dopiero w obecnym kształcie ze standardem przyjętym w innych unormowaniach dotyczących kosztów postępowania cywilnego.

Ostatnim argumentem, którym posłużył się Sąd Najwyższy wydając uchwałę III CZP 93/10, było zapatrywanie, iż skoro w art. 49 ust. 4 u.o.k.s.e. mowa jest o „wszczęciu postępowania” (celowym, czy też nie), to wszczęcie to musi być w ogóle dopuszczalne, a w przypadku braku tejże dopuszczalności nie ma podstaw do rozważań nad celowością prowadzenia takiego postępowania. Pogląd ten uznać należy za dalece nietrafiony, a jego przyjęcie przeczy sensowi wprowadzenia do u.o.k.s.e. powyższej normy. Jeżeli bowiem założyć, że złożenie wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego po zgonie dłużnika należy uznać za niedopuszczalne, jak wskazuje Sąd Najwyższy, uczyniłoby oba omawiane przepisy martwymi – wszak każde niecelowe wszczęcie postępowania jest postępowaniem niedopuszczalnym. Pogląd ten podziela sam

⁴² J. Świeczkowski (red.), Ustawa..., *op. cit.*, LEX/el. 2022.

⁴³ Art. 30 u.k.k. mówi wprost o „opłacie”, a ponadto znajduje się w oddziale drugim rozdziału trzeciego ustawy – zatytułowanym „Opłaty egzekucyjne w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych”, co w sposób oczywisty przesądza o objęciu go normą z art. 18 ust. 1 pkt 1) u.k.k.

⁴⁴ Tamże: „Nie można także nie dostrzec, że zgodnie z art. 18 ust. 1 u.k.k. opłaty egzekucyjne pobierane są za przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego, a nie egzekucji, jak stanowił poprzednio obowiązujący art. 43 u.o.k.s.e.”

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ Dz. U. z 2022 r., poz. 1125.

Sąd Najwyższy, w swej późniejszej uchwale⁴⁷, który wskazał na brak podstaw, by podzielić stanowisko, jakoby znaczenie pojęcia „celowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego” mogłoby być ustalane i rozważane wyłącznie w sytuacjach, w których postępowanie egzekucyjne jest dopuszczalne. Wszak nie tylko postępowanie egzekucyjne, które po wstępnym badaniu wniosku okaże się dopuszczalne ze względu na przesłanki podmiotowe i przedmiotowe, może być wszczęte i prowadzone. Postępowanie niedopuszczalne – wbrew stanowisku wyrażonemu w uchwale z dnia 17 grudnia 2010 r. – nie tylko może podlegać ocenie pod kątem jego celowości, ale wręcz powinno zostać uznane za założenia za niecelowe, skoro nigdy nie może prowadzić do realizacji celu postępowania egzekucyjnego.

Nadto, ideą sankcji, jaką w istocie był art. 49 ust. 4 u.o.k.s.e. (a obecnie jest art. 30 u.k.k.), było wyeliminowanie sytuacji, w których wierzyciel wskutek swego niedbalstwa daremnie angażuje organy egzekucyjne – na co wskazuje sam Sąd Najwyższy⁴⁸. Nadto, w przytoczonym już stanowisku ustawodawcy zaznaczono, iż to właśnie wierzyciel posiada najpełniejszą wiedzę o tym, czy zachodzi potrzeba wszczęcia postępowania egzekucyjnego, i o tym, kto jest jego dłużnikiem⁴⁹. Uznanie dla takiego rozumowania wyrażają także M. Simbierowicz oraz T. Skoczylas, słusznie argumentując, iż zaniechania wierzycieli w kwestii dokonywania zapytań o aktualność danych dłużnika przed wszczęciem postępowania jest niezrozumiałe, tym bardziej, że postępowanie egzekucyjne jest prowadzone w jego interesie i to on jest jego jedynym dysponentem. Wierzyciele świadomie rezygnując z powyższego, tj. z wystosowania zapytania o dane dłużnika, przerzucają ciężar weryfikacji tych danych na komornika. Należy jednak stwierdzić, że skoro wierzyciel nie wystosował zapytania o aktualne dane dłużnika to przyjął na siebie ryzyko możliwości

⁴⁷ III CZP 36/22, *op. cit.*

⁴⁸ III CZP 20/95 *op. cit.*: „Zasada kosztów celowych – wyrażona w art. 770 k.p.c. w zakresie tym przepisem regulowanym – nie została zagubiona w ogólnych zasadach postępowania egzekucyjnego, przeciwnie została w nich uwidoczniona w ścisłej korespondencji z zasadą egzekucji efektywnej, tj. egzekucji w taki sposób przeprowadzonej, że doprowadza ona do zaspokojenia roszczenia wierzyciela w całości lub w części przy kosztach niezbędnych do uzyskania takiego celu. Bezcelowe powodowanie kosztów lub ich powiększenie przeczą tej zasadzie. Stan taki jest z reguły konsekwencją nieliczenia się z ekonomią czynności oraz racjonalnością postępowania. Kwestie te wchodzą w zakres ocen prawidłowości postępowania egzekucyjnego, a tym samym objęte są przedmiotem ogólnego nadzoru nad czynnościami komornika, wykonywanego przez sąd z urzędu na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.” Zwrócić należy uwagę, iż w świetle ostatniego zdania szczególnie niezrozumiałą jest wydzwięk uchwały III CZP 93/10.

⁴⁹ Druk nr 1581, *op. cit.*

niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego i powinien ponieść konsekwencje swojego zaniechania⁵⁰. Stwierdzają oni nadto wprost, iż wierzyciel kierując wniosek o wszczęcie egzekucji, np. przeciwko nieżyjącemu od co najmniej kilku lat dłużnikowi, wykazuje się niedbalstwem, które nie powinno pozbawiać komornika możliwości pobrania opłaty z art. 30 u.k.k.⁵¹ Udostępnienie danych przez właściwy Urząd Stanu Cywilnego może odbyć się na podstawie tytułu wykonawczego (jako wykazanie interesu faktycznego), przy jednoczesnym złożeniu wniosku w tym zakresie – na mocy art. 46 ust. 2 pkt 1) ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności⁵². W kontekście tym warto przytoczyć stanowisko Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie IV Wydział Cywilny Odwoławczy⁵³: „Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, iż wierzyciel miał możliwość zwrócenia się do właściwych organów administracji państwowej bez wcześniejszego uruchamiania postępowania organu egzekucyjnego, jakim jest komornik sądowy, celem ustalenia, czy dłużnik żyje”, a także wtórującego mu nadto Sądu Rejonowego dla Warszawy-Pragi Północ w Warszawie⁵⁴: „Niecelowość wszczęcia egzekucji zachodzi również w przypadku złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji wobec dłużnika, który nie żyje. Wierzyciel nie dochował należytej staranności nie ustalając przed złożeniem wniosku, czy dłużnik żyje”. Na marginesie zaznaczyć należy, iż w świetle powyższych argumentów obalono wszelkie podstawy orzeczeń powołanych przez T. Partyka⁵⁵.

Regulacja artykułu 30 u.k.k. zawiera także istotną różnicę w swej dyspozycji względem swego pierwowzoru, gdyż o ile w tym ostatnim mowa jest o „niecelowości”, to pierwszy wskazuje „oczywistą niecelowość”. To pojęcie także nie zostało zdefiniowane przez prawodawcę, na co doktryna zwróciła szczególną uwagę⁵⁶, zwłaszcza w świetle poprzedniej regulacji. Powszechnie przytacza się definicję „oczywistej niecelowości” sformułowaną przez J. Jagiełłę⁵⁷, zgodnie z którą oczywistość w niecelowym

⁵⁰ M. Simbierowicz, T. Skoczylas, (w:) M. Simbierowicz (red.), M. Świtekowski (red.), Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych, (w:) Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz, LEX/el. 2021, LEX/el. 2022.

⁵¹ *Ibidem*.

⁵² Dz. U. z 2019 r., poz. 1397.

⁵³ Postanowienie z dnia 28 stycznia 2020 r., sygn. IV Cz 2430/19, niepubl.; pogląd podziela M. Klonowski, (w:) R. Reimer (red.) Ustawa..., *op. cit.*, Legalis/el. 2022.

⁵⁴ I Co 822/19, *op. cit.*

⁵⁵ Patrz przypisy od 25 do 28.

⁵⁶ M. Simbierowicz, T. Skoczylas, (w:) M. Simbierowicz (red.), M. Świtekowski (red.), Komentarz..., *op. cit.*, LEX/el. 2022.

⁵⁷ J. Jagieła, Opłaty komornicze i zakres ich miarkowania w świetle ustawy o kosztach komorniczych, (w:) A. Marciniak (red.), Analiza i ocena ustawy o komornikach są-

wszczęciu postępowania ma miejsce wtedy, gdy sama niecelowość „nie budzi wątpliwości w okolicznościach danego przypadku”. Sąd Rejonowy w Goleniowie wskazuje natomiast słusznie, że z oczywistością niecelowego wszczęcia postępowania mamy do czynienia, gdy niecelowość tę widać już „na pierwszy rzut oka”, a zatem bez prowadzenia szczegółowych badań celowości, w szczególności zaś bez prowadzenia postępowania dowodowego na okoliczności dotyczące możliwości prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Chodzi tu o sytuację, w której w chwili wszczęcia postępowania czynności komornika nie mogły doprowadzić do zrealizowania obowiązku objętego tytułem wykonawczym, a wierzyciel jeszcze przed złożeniem wniosku egzekucyjnego mógł się o tym dowiedzieć i nie składać wniosku egzekucyjnego⁵⁸. Oba te poglądy, choć podobne, definiują „oczywistość” na dwa różne sposoby: dynamiczny i statyczny odpowiednio, co zauważa słusznie M. Uliasz⁵⁹. Ze względu na mnogość sytuacji, jakie kryją się pod pojęciem „niecelowości”, jej ocena winna być dokonywana z uwzględnieniem stanu faktycznego, z jakim mamy do czynienia w konkretnym postępowaniu. Właściwym jest zatem wykładnia dynamiczna, gdyż przyjęcie wykładni statycznej rodziłoby skutki asystemowe i dysfunkcjonalne⁶⁰. Zdefiniowane zostały okoliczności, w których powszechnie przyjmuje się, że niecelowość jest oczywista⁶¹ i noszą one znamiona dwójakiego rodzaju: bezsprzecznych zaniechań po stronie wierzyciela (jak choćby skierowanie do egzekucji „skonsumowanego” tytułu wykonawczego), bądź chęci szykany dłużnika przez wierzyciela (wszczęcie postępowania egzekucyjnego, gdy dłużnik w sposób dobrowolny i terminowy reguluje zadłużenie). Wprawdzie trudno wyobrazić sobie sytuację kierowania w złą wierze wniosku o wszczęcie egzekucji przeciwko zmarłemu dłużnikowi, to teoretycznie możliwe jest, iż wierzycielem kieruje wola pognębienia jego spadkobierców. Jest to jednak sytuacja dość abstrakcyjna, zatem w przypadku omawianego zagadnienia skupić należy się na drugiej okoliczności. Zwolnienie wierzy-

dowych i ustawy o kosztach komorniczych, Sopot 2018, s. 410–411; także *Ibidem* oraz M. Uliasz, (w:) M. Świeczkowska-Wójcikowska (red.), J. Świeczkowski (red.), Komentarz.

⁵⁸ Postanowienie Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 19 lutego 2020 r., sygn. I Co 1530/19, niepubl.

⁵⁹ M. Uliasz, (w:) M. Świeczkowska-Wójcikowska (red.), J. Świeczkowski (red.), Komentarz..., *op. cit.*, LEX/el. 2022.

⁶⁰ M. Uliasz, Opłaty egzekucyjne według ustawy o kosztach komorniczych – zagadnienia wybrane, (w:) R. Kułski (red.), Komornicy sądowi i egzekucja w nowej rzeczywistości prawnej, Sopot 2019, s. 382.

⁶¹ Zob. przypis 17 i nast.

ciela od dochowywania należytej staranności przy ustalaniu, czy dłużnik żyje (jak miało to miejsce dotychczas), prowadziło w istocie do przerzucenia ciężaru dochowania tej staranności na komornika. Jak słusznie wskazują M. Simbierowicz i T. Skoczylas, komornik nie ma żadnych instrumentów do prowadzenia postępowania dowodowego w tym zakresie (przepisowi art. 761 k.p.c. należy odmówić takiej funkcji) i nie jest powołanym do tego organem⁶². Pozostawałoby to także w sprzeczności z założeniami legislacyjnymi samego przepisu⁶³. Przesłankę „oczywistości” w omawianej sytuacji należy przeto interpretować jako uprawnienie komornika⁶⁴ do niestosowania sankcji fiskalnej, o której traktuje art. 30 u.k.k. w sytuacjach, w których nie można zarzucić wierzycielowi niedochowania należytej staranności w ustalaniu statusu swojego dłużnika⁶⁵. Wobec jednak braku możliwości zbadania tejże okoliczności przez komornika (co wskazano powyżej), należy się oprzeć na kryterium statycznym, jakim jest okres, który upłynął między zgonem dłużnika, a wszczęciem postępowania⁶⁶. Błędna natomiast jest interpretacja, iż przesłanka ta zwalnia wierzyciela od dokonywania jakichkolwiek ustaleń w tym zakresie, jedynie dlatego, iż wiązałoby się to dla niego z dodatkowymi trudnościami.

Bibliografia

Literatura

1. Biezuński M., Biezuński P., Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz, wyd. II, LEX 2010.
2. Durda A., Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz, komentarz do art. 49, C.H. Beck 2016.

⁶² M. Simbierowicz, T. Skoczylas, (w:) M. Simbierowicz (red.), M. Świtkowski (red.), Komentarz..., *op. cit.*, LEX/el. 2022.

⁶³ Zob. przypis 36.

⁶⁴ Postanowienie Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 3 lutego 2010 r., sygn. II Cz 44/10, LEX nr 1294098, teza: „W obecnym stanie prawnym ustawodawca zezwolił komornikowi na dokonanie oceny celowości wszczęcia egzekucji przez wierzyciela i – w przypadku oceny negatywnej – obciążenie go opłatą stosunkową”, teza w tej części aktualna na dzień 10 listopada 2022 r.

⁶⁵ Inaczej Sąd Najwyższy w *op. cit.* III CZP 36/22: „Literalne brzmienie art. 30 u.k.k. nie wskazuje na potrzebę odwołania się przy interpretacji pojęcia „oczywistej niecelowości” do intencji lub wiedzy wierzyciela; przepis ten akcentuje jedynie brak efektów, brak możliwości doprowadzenia do celu oraz niewątpliwość takiej kwalifikacji”.

⁶⁶ Właściwe wydaje się przyjęcie, iż wierzyciel dochował staranności w tym zakresie, jeżeli wskazany okres wynosi do sześciu miesięcy.

3. Flaga-Gieruszyńska K., Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, komentarz do art. 30, C.H. Beck 2020.
4. Jagieła J., Opłaty komornicze i zakres ich miarkowania w świetle ustawy o kosztach komorniczych, (w:) A. Marciniak (red.), Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i ustawy o kosztach komorniczych, Sopot 2018.
5. Klonowski M., (w:) R. Reimer (red.) Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz, komentarz do art. 30, C.H. Beck 2021.
6. Kryzińska W., Opłaty egzekucyjne w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych w świetle nowelizacji z dnia 12 lutego 2010 r., Przegląd Prawa Egzekucyjnego 2010, nr 7.
7. Kunicki I., Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz, C.H. Beck 2018.
8. Marciniak A., Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz, wyd. VI, LexisNexis 2014.
9. Merchel Z., Koszty komorniczego postępowania egzekucyjnego po zmianie dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw, Przegląd Prawa Egzekucyjnego 2007, nr 6–8.
10. Partyk T., Śmierć dłużnika jako przyczyna umorzenia postępowania egzekucyjnego a obciążenie wierzyciela opłatą egzekucyjną, LEX/el. 2021.
11. Płowik K., Opłaty egzekucyjne obciążające wierzyciela w toku postępowania egzekucyjnego ze świadczenia pieniężnego, Monitor Prawniczy 2022, nr 7, C. H Beck 2022.
12. Simbierowicz M. (red.), M. Świtkowski (red.), Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych, (w:) Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz, LEX/el. 2021.
13. Świeczkowski J. (red.), Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz, komentarz do art. 49, LEX 2012.
14. Uliasz M., (w:) M. Świeczkowska-Wójcikowska (red.), J. Świeczkowski (red.), Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych, (w:) Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz, WKP 2020.
15. Uliasz M., Opłaty egzekucyjne według ustawy o kosztach komorniczych – zagadnienia wybrane, (w:) R. Kulski (red.), Komornicy sądowi i egzekucja w nowej rzeczywistości prawnej, Sopot 2019.

Orzecznictwo

1. Postanowienie Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 3 lutego 2010 r., sygn. II Cz 44/10, LEX nr 1294098.

2. Postanowienie Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 21 czerwca 2019 r., sygn. II Cz 421/19, LEX nr 2686828.
3. Postanowienie Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 21 stycznia 2020 r., sygn. II Co 4543/19, LEX nr 3153602.
4. Postanowienie Sądu Rejonowego Praga-Północ w Warszawie z dnia 30 lipca 2019 r. sygn. I Co 822/19, niepubl.
5. Postanowienie Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 19 lutego 2020 r., sygn. I Co 1530/19, niepubl.
6. Postanowienie Sądu Rejonowego w Sierpcu z dnia 23 września 2019 r., sygn. I Co 508/19, LEX nr 2736438.
7. Postanowienie z dnia 28 stycznia 2020 r., sygn. IV Cz 2430/19, niepubl.
8. Uchwała Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 27 stycznia 2022 r., sygn. III CZP 36/22, Legalis nr 2669417.
9. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2013 r., sygn. III CZP 1/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 136.
10. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2013 r., sygn. III CZP 109/12, OSNC 2013, nr 10, poz. 115.
11. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2010 r., sygn. III CZP 93/10, OSNC 2011, nr 7–8, poz. 80.
12. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1986 r., sygn. III CZP 40/86, OSNC 1987, nr 5–6, poz. 71.
13. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1995 r., sygn. III CZP 20/95, OSNC 1995, nr 5, poz. 83.
14. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 lutego 2013 r. sygn. SK 12/11, Legalis nr 591408.
15. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2017 r. sygn. P 63/14, Legalis nr 1612325.
16. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 kwietnia 2012 r. sygn. SK 4/10, Legalis nr 464789.

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r., poz. 1460).
2. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r., poz. 1145).
3. Ustawa z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2019 r., poz. 1397).
4. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2022 r., poz. 1125).

5. Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz. U. z 2018 r., poz. 770).
6. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 1997 r., Nr 133, poz. 882).

Inne

1. Druk nr 1581 – Rządowy projekt ustawy o kosztach komorniczych z dnia 24 maja 2017 r., <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1581>, dostęp na dzień 10 listopada 2022 r.

Inexpedience of initiating enforcement proceedings where a debtor is deceased: evolution of the issue in view of developments in case law

Abstract

This paper examines inexpedience of initiating enforcement proceedings against a debtor who does not have capacity to be a party in court proceedings. The issue concerned is explored based on decisions issued by the Supreme Court and by Common Courts, and on views of legal academics and commentators. Past and present solutions are compared with a particular focus on how the issue has evolved over time.

Key words

Judicial enforcement, enforcement proceedings, inexpedience, debtor's death, Supreme Court